

Domino Fórum

2004

- **Juraj Brecko:** *Kresťanstvo na strane pravice* (1, s. 6)

- Pohľad na správanie ľudí (...) ukazuje na ich mizivú ochotu uprednostňovať verejný záujem pred vlastným. Vezmime si napríklad reakciu ľudí na dereguláciu cien plynu. Ľudia to prijali s nevôľou, následne sa však začali správať racionálne. Utesňujú alebo vymieňajú okná, zateplujú steny, vymieňajú staré nehospodárne kotly za moderné, hospodárne... Prečo to nerobili, kým bol plyn lacnejší? Takáto hospodárnosť by predsa bola vo verejnom záujme, veď štát musel nízke ceny plynu vyvažovať dotáciami. Jednoducho, verejný záujem sa neprekryval s osobným záujmom. Samozrejme, ak by ľudia boli nesebeckí, aj pri nízkej cene plynu by sa snažili o úspornosť. Život však ukazuje, že takto to nefunguje. Pri pravicovom ekonomickom systéme s deregulovanými cenami plynu k plytvaniu nedochádza, zatiaľ čo pri ľavicovom systéme s regulovanými cenami sa plytvá.(...)

- **Daniel Pastirčák:** *Podobáme sa Rímu pred pádom* (1, s. 8-9, rozhovor s Evou Čobejovou a Štefanom Hríbom)

- V Eliotovej knihe *Idea kresťanskej spoločnosti* som čítal, že demokracia a slobodné pomery sú neutrálne hodnoty a na neutrálnych hodnotách sa nedá postaviť nijaký zmysluplný a rozvíjajúci sa štát. Nemajú dokonca ani silu obrániť samy seba. Nemajú v sebe seboobranne mechanizmy, a tak sa ľahko môžu zvrhnúť na totalitu. Myslím, že sme to zažili. Na začiatku sme boli všetci za demokraciu, liberalizmus, hoci neskôr sa ukázalo, že nenosíme v sebe rovnaké duchovné obsahy. Demokracia je len rám a potrebuje obsah. A ten sa vytvára vo vnútri každého človeka v jeho základnom hodnotovom postoji, ako chápe zmysel svojho života, kam smeruje.

- **Peter Pišťanek** (1, s. 24, Sto slov)

- Britská spisovateľka Helena Kellerová oslepla a ohluchla v dojčenskom veku. Jej jediným komunikačným kanálom s okolitým svetom ostal hmat. Vôbec si nedokážem predstaviť jej myšlienkový svet a už vôbec netuším, ako sa naučila svoje myšlienky a názory reprodukovat v slovách a pojmoch. Ale na tom nezáleží. Ľudský mozog navždy uväznený v tme a tichu a odkázaný na vlastnú abstrakciu, to je pre mňa predstava rýdzeho pekla. Domnievam sa však, že spôsob, akým Helena Kellerová na základe úchytkovitých a nepresných informácií vnímala svoje bezprostredné okolie, je pomerne presným obrazom toho, ako my, obdarení všetkými zmyslami, vnímame zázračný svet, ktorý nás obklopuje.

- **Michael Novak** (4, s. 2, Spoza Atlantiku)

- Nedotknuté hory, vodopády, jazerá, lesy a rieky sú často vnímané, samy osebe, ako zástupné symboly panenstva. Príroda je vnímaná ako dokonalejší, čistejší poriadok, ktorý odmieta poriadok ustanovený človekom. Fakt, že príroda počas väčšej časti ľudskej histórie kruto nad človekom vládla, bol potlačený – na prírodu sa teraz nahliada, samozrejme neodôvodnene, ako na prospešnú vo všetkom. V modernom ekologickom hnutí sa tak hrá veľká „duchárska“ dráma. Zapájajú sa mýtické elementy veľkých síl. Tí, ktorí sa rozhodnú uchovať si naďalej nedotknutý kritický rozum, by si však mali uvedomiť, že základné argumenty ekologického hnutia nie sú iba o politike, ale aj o kvázináboženských víziách čistoty, dobra a starania sa.
- Najhoršie znečistenie na svete je v najchudobnejších krajinách – pochádza z primitívnych metód kúrenia a ochladzovania, nedostatočného kanalizačného systému a iných príčin hlboko zakorenených v chudobe.

- **Lubomír Hlad:** *Od úžasu k pravde života* (4, s. 19)

- **Ján Chryzostom Korec**

- (...) nastala hodina, v ktorej by kresťanstvo malo byť ponúknuté nie ako morálny príkaz alebo dogma, ale ako motív, pozvanie, možnosť a štýl(...).

- **Pavel Vilikovský:** *Román stmelený vášňou* (5, s. 21)

- **Jens Bjorneboe** *Okamžiky svobody*

- Po smrti se Němci dostanou do NDR. NDR je špatným svědomím Německa. (...) Je to místo, kde jsou Němci odsouzeni k něčemu, co je pro ně horší jako smrt: *k chudobě*.

- **Pavel Brunovský:** *Pohodlie krivdy* (6, s. 1)

- Pamätáte sa? Biedna Popoluška trpne znáša macochine krivdy, kým ju z jej biedy nevyvedú šťastné okolnosti. Čo však ďalej? Z Popolušky sa mohla vyvinúť krutá rafika, terorizujúca svoje okolie. Šťasti preto, aby odčinila hanbu, že sa krivdám nevedela postaviť, štasti preto, že iný postoj k slabším nepoznala.
- **Tomáš Janovic: *Do chrbta* (6, s. 28, Smutná anekdota)**
 - Nôž do chrbta ti pichne ten
čo ti lezie do zadku –
má to po ceste
- **Peter Pišťanek: *Vojna na Valentína* (7, s. 23, Sekerou a nožom)**
 - Všetci sa chceme odlíšiť od masy, ale, žiaľ, všetci tým istým.
- **Jiří Olič: *Josef Čapek najskromnejší* (8, s. 24)**
 - **nemecký maliar Liebermann**
 - (...) dobre malovaná rípa je lepší než špatně malovaná madona(...).
- **Tomáš Janovic: *Pri čítaní našich dejín* (9, s. 24, Smutná anekdota)**
 - Buď slobodný
aspoň deň predtým
ako ti dovolia
- **Milan Lasica (9, s. 24, Spoza (austrálskych) dverí)**
 - (...) keď hlupák odíde do slobodného sveta, nestane sa z neho nič iné, len slobodne rozvinutý hlupák.
- **Valerij Kupka: *Rebel* (10, s. 21)**
 - **Jevgenij Zamiatin**
 - Kacírstvo je jediným (horkým) liekom na entropiu ľudského myslenia. Dogmatizácia vo vede, v náboženstve, v sociálnom živote, v umení – to je entropia myslenia... Kacíri sú potrební kvôli zdraviu: ak nie sú, treba ich vymyslieť.
- **Michael Novak (11, s. 3)**
 - Pred rokom 1789 zdôraznil Samuel Adams, že každý občan, ktorý podviedol svoju ženu, môže sa ukázať schopným podviesť aj svoju krajinu. Poukázal na príklad istého doktora z Bostonu, známeho záletníka, ktorý sa dostal na post s politickou zodpovednosťou – a potom zradil americkú vec v prospech Britov. „Prečo sme boli prevrapení?“ [...] opýtal sa Adams.
 - Charakter je to, čo robíš, keď sa nikto nedíva.
- **Jiří Olič: *Verejnosť nemá hlavu* (14, s. 20)**
 - (...) to, čo z nás robí ľudí tuctových a nezaujímavých, je práve – nevier. Neviera v seba a v možnosti niečo vôbec robiť v situácii, keď sa zdá, že už všetko bolo vymyslené a povedané. Práve nevier sa zdá sa byť tý diablom, alebo prinajmenšom najkratšou cestou do priemernosti.
- **Tomáš Janovic: *Pri čítaní našich dejín* (14, s. 24, Smutná anekdota)**
 - Celý život
sme nespokojní so životom
a spokojní so sebou
- **? (14, s. 24, Z kníhkupectva)**
 - Smrť a vzkriesenie Ježiša Krista je veľmi dobrou správou. Hovorí o tom, že prehra je niekedy výhra, že zdanlivá bezmocnosť je niekedy výrazom absolútnej sily, že láska a smrť majú k sebe bližšie, než sa na prvý pohľad zdá. A že smrť je skôr dôležitým míľnikom na ceste než jej koncom.
- **Milan Lasica (14, s. 24, Spoza dverí)**
 - Vždy sa nájde dôvod, aby sme nesúhlasili s tým, pre čo sme sa rozhodli.

- **Mária Krýslová: *Intimita* (17, s. 19)**
 - (...) človek sa učí milovať najmä tým, že (a ako) je milovaný.
- **František Šebej: *Dve najväčšie sprisahania* (18, s. 12-13)**
 - (...) Amerik[u] (...) Noam Chomsky opakovane opísal ako hlavný teroristický štát sveta – mimochodom celkom beztrestne, lebo v skutočnosti Amerika ctí aj Chomského slobodu povedať urážlivú a nebezpečnú hlúposť.
 - S konšpiračnými teóriami sa (...) dá bojovať. Sú ópiom intelektuálne lenivých. (...) Zbrane sú jednoduché – morálny imperatív a kritické myslenie.
- **Michal Dubrovský: *O zvieratách, (ľuďoch) a agresii* (18, s. 18)**
 - Jednou z úloh vnútroduhovej agresie je rovnomerné rozdelenie zvierat rovnakého druhu v rámci životného priestoru. Príliš hustá populácia jedincov v jednej časti životného prostredia rýchlo vyčerpá zdroje potravy a populácia bude potom trpieť hladom, kým iná časť prostredia ostane nevyužitá.
 - Vnútroduhová agresia má významnú úlohu aj pri *pohlavnom výbere*. Súčasťou výberu najlepšieho a najsilnejšieho zvieraťa pre rozmnožovanie je aj boj súperiacich zvierat, najmä samcov. Agresia má tiež význam vnútri *hierarchizovaných spoločenstiev* sociálne žijúcich druhov zvierat. Tieto spoločenstvá by bez sociálnej hierarchie neboli stabilné, vládla by v nich určitá forma „anarchie“ a ťažko by čelili potenciálnej hrozbe zvonku. Keď samce bojujú o dominantné postavenie, vzniká hierarchia niekoľkých silných jedincov, ktorí dokážu presadzovať svoje rozhodnutia v prospech celého spoločenstva.
- **Svetozár Gavora: *Konzervatívny liberál* (25, s. 19)**
 - **José María Aznar:** *Ocho años de gobierno – una visión personal de España*
 - (...) musíme byť otvorení kritike najmä vtedy, ak prehlasujeme, že máme pravdu.
- **Jiří Olič (25, s. 20, *Démantologie*)**
 - Vulgární slova jsou ve své podstatě osvěžovače vzduchu, zvláště když myšlení příliš houstne a řeč nabývá na monotónnosti. Někdy se věci prostě nedají vyslovit jinak.
Krásně to kdysi řekl Ladislav Jehlička: „Důstojnosti, vy se děsíte, že jsme řekli: Stojí to za hovno. Ale toho, že to stojí za hovno, se neděsíte?“ [.]
- **František Gyárfáš: *Nestratiť sa v preklade* (25, s. 23)**
 - Jedna z ilúzií dneška vedie ľudí k cestovaniu veľkými skokmi. Lietajú desiatky hodín za exotickým a myslia si, že ich to privedie k lepšiemu porozumeniu sveta. No odlišnosť sa dá objaviť iba v známom. V reči, ktorej nerozumiete, neodhalíte gramatické chyby.
- **Milan Lasica (25, s. 24, *Spoza dverí*)**
 - (...) rovnocenné partnerstvo vyžaduje väčšiu námahu ako nadávať na to, že vás niekto „utláča“. Na rovnocennom partnerstve sa treba aktívne zúčastňovať. Pri „útlaku“ stačí byť v pasívnej rezistencii. Pasívny odpor je blažený stav. Nežiada si nijakú aktivitu, len pindy. Pindať na všetko a hľadať vinu mimo nás.
- **Tomáš Janovic: *Peniaze* (27, s. 24, *Smutná anekdota*)**
 - Podceňovanie
a preceňovanie
peňazí
sú dve strany
tej istej mince
- **Matthew Anger: *Sloboda od hriechu* (28, s. 19)**
 - (...) ľudí, ktorí sa nevedia ovládať, napokon ovládnu iní.
 - **Tomáš Kempenský:** *Nasledovanie Krista*
 - Ale pokušenia sú človeku často veľmi užitočné, hoci sú nepríjemné a ťažké, lebo práve ony človeka pokorujú, očisťujú a poučujú... Často ani sami nevieme, čo vládžeme, ale pokušenie ukáže, čo sme.
- **Valerij Kupka: *Tanec v krvavej kaši* (28, s. 21)**

- **chasidská múdrosť**
 - Lepší je mŕtvy rabín, ktorý je živý, ako živý rabín, ktorý je mŕtvy.
- **Roman Joch: *Potrebuje U. S. of Europe?* (29, s. 5)**
 - **niekdajší guvernér štátu New York Al Smith**
 - Ak sa vám podarí dostať politických oponentov do jednej miestnosti a umožníte im vyložiť si nohy na stôl a zapáliť si cigaru, môžete si byť istý, že v tej miestnosti nakoniec nejaký kompromis upečú.
 - Ľudia, ktorí medzi sebou diskutujú, nestrieľajú po sebe tak často ako ľudia, ktorí sa vôbec nepoznajú.
- **Michael Novak: *Bola vojna v Iraku spravodlivá?* (29, s. 18)**
 - Teória spravodlivej vojny nie je geometria a umožňuje rozličné, ba aj opačné závery. A predseda slúži rozumu, lebo poskytuje zoznam otázok, ktoré nám umožňujú špecifikovať sporné body. Potom o nich môžeme opäť uvažovať a hľadať dôkazy, ktoré by pohli jazyčkom váh na jednu či druhú stranu.
- **Peter Salner: *Jeden novinár, jeden rabín, sedem slov* (32, s. 21)**
 - **Karol Efraim Sidon: 7 slov**
 - [Pravda je pro lidi těžká,] pretože neodpovídá našim přáním.
- **Peter Zajac: *O slove* (33, s. 11)**
 - Či to bolo počas prvej alebo druhej svetovej vojny, v päťdesiatych rokoch, v čase normalizácie, počas Mečiarovho režimu, *jazyk doby* vždy zodpovedal svojou arogantnosťou a obscénnosťou brutalite činov.
- **Renato Kizito Sesana: *Africké momentky otca Kizita* (33, s. 12-13)**
 - **rwandský katolícky teológ Laurien Nteziman**
 - Ešte sme nepochopili, kto je človek. Vždy nás môže prekvapiť, či už svojou veľkosťou alebo úbohosťou.
- **Martin Hanus: *Olympiáda nie je biznis* (33, s. 15)**
 - (...) Francúz Frédéric Bastiat v 19. storočí definoval dobrého ekonóma podľa toho, či dokáže odlíšiť efekty, ktoré vidieť na povrchu, od nákladov, ktoré na prvý pohľad nevidiať.
- **Peter Frišo:) (34, s. 16, Ad: Martin Hanus: Z pohodlia do zániku? (31/2004))**
 - **Edmund Burke**
 - Ľudia, ktorí sa nikdy neobzerajú späť, k svojim predkom, nebudú brať ohľad ani na svojich potomkov.
- **Valerij Kupka: *Pán slobodných myšlienok* (34, s. 21 Život a tvorba Daniila Charmsa)**
 - **Jakov Druskin**
 - Keby nebolo nezmyslu, (...) život by prestať mal zmysel, bol by nezmyselný, plochý. Kto chce byť múdry v tomto svete, ten bláznivý byť musí.
- **Jozef Kučerák: *Kultúrna revolúcia bez desatora* (35, s. 6-7)**
 - (...) ľavicoví radikáli veľkou skromnosťou ani pokorou neoplyvajú. Sú veľmi horliví zbúrať zvyky, tradície a vytvoriť nové normy správania, nových hrdinov, nové inštitúcie, nové sviatky, nové zákony a nové represie. Hlásajú slobodu, pritom však neoslobodzujú človeka od nadmernej moci štátu, ale ho chcú „oslobodiť“ od štandardov dobra a pravdy a od tradícií.
- **Matúš Demko: *Nie je to zvláštne* (35, s. 18-19)**
 - (...) vnútorné zdravie sa nedá budovať v izolácii. Darmo by sa človek oddeľoval od otázok, ktorými ho zasypáva okolitý svet. Tým by dokázal jediné: že jeho viera neobstojí v konfrontácii.
- **Matúš Demko: *Nie je to zvláštne* (35, s. 18-19)**
 - (...) vnútorné zdravie sa nedá budovať v izolácii. Darmo by sa človek oddeľoval od otázok, ktorými ho zasypáva okolitý svet. Tým by dokázal jediné: že jeho viera neobstojí v konfrontácii.
- **Vasiľ Bykav: *Ľudia sa rodia slobodní* (38, s. 13)**

- Hlavný a najjasnejší indikátor slobody, respektíve neslobody v spoločnosti je stav jej ekonomiky. Slobodné národy a spoločnosti sú dobre organizované a prosperujú. Neslobodné národy žijú v chudobe.
- Ja nie som optimista, ale som taký druh pesimistu, ktorý si želá, aby jeho pesimizmus bol vyvrátený buď životom, históriou, alebo aj jeho oponentom.
- **Stano Radič** (39, s. 8-9, rozhovor Jána Füleho)
 - (...) dobre položená otázka je hotová odpoveď.
- **PhDr. Miroslav Karaba: Veda a viera – jednota alebo boj protikladov** (41, s. 14)
 - (...) Ukazuje sa, že práve kresťanstvo svojím ponímaním Boha ako stvoriteľa a človeka ako správcu stvoreného sveta umožnilo vznik modernej vedy. Podľa A. N. Whiteheada kresťanská viera tým, ako sa opiera o určité spôsoby myslenia – napríklad presvedčenie o skutočnej existencii okolitého materiálneho sveta, zákonitostiach v prírode a o možnosti jej ovládnutia človekom – poskytla myšlienkový rámec, ktorý bol nutným predpokladom pre vznik a rozvoj modernej vedy. Kým pohanské náboženstvá považovali materiálny svet za sídlo božstiev alebo za emanáciu božskej podstaty (žijúc tak v „čarodejnom lese“ plnom duchov, škriatkov a démonov), kresťanstvo prináša istú sekularizáciu prírody. Až vtedy, keď svet prestal byť predmetom uctievania, mohol sa stať predmetom vedeckého skúmania.
 Ďalším predpokladom rozvoja vedy bola viera v existenciu poriadku a zákonitostí v tomto svete. Presvedčenie, že tvorcom sveta je Boh, ktorého diela sú racionálne, viedlo ku skutočnému rozmachu vedeckých objavov a k presným matematickým formuláciám objavených zákonitostí. (...)
- **Karol Wolf: Najlepší zo všetkých našich dní** (47, s. 14)
 - Najhoršie reči sú o tom, čo všetko z odkazu Novembra sa nesplnilo, prípadne kto všetko a komu November ukradol – už som dokonca počul aj termín „sprivatizoval“ a možno sa dočkáme aj najmodernejšieho hodnotenia „vytuneloval“. Sú to hlúposti. Odkaz Novembra sa splnil do bodky a plní sa naďalej každý rok, mesiac, deň, hodinu a minútu, odkedy žijeme v slobodnom svete. Nedá sa ukradnúť ani sprivatizovať alebo vytunelovať. Plnia ho ľudia z mäsa a kostí, takí, akí sú, čiže dobrí a zlí, poctiví a nepoctiví, múdri a hlúpi. Žijú svoje každodenné životy a snažia sa naplňať svoje každodenné potreby. Neosobný November nám to všetkým „iba“ umožnil. Ďalej už nepovedal nič, nechal to na nás, a to je jeho odkaz. Od momentu, keď „bol“, sme už hovorili a robili iba my sami, nie November. Bodka.
 - Kopnúť si do dnešnej reality a pomôcť si pritom odkazom na hodnoty Novembra je (...) v zásade nefér a zbabelé. Ak sa totiž niekomu niečo v posledných rokoch nepodarilo alebo sa mu niečo nepáči, neznamená to, že nebol naplnený odkaz Novembra. V skutočnosti totiž nebol naplnený iba jeho osobná túžba s Novembrom späť.
- **Michael Ruse: Evolúcia ako sekulárne náboženstvo?** (47, s. 15)
 - **Ernst Haeckel** (biogenetický zákon)
 - (...) ontogenéza rekapituluje fylogénzu (...)[.]
- **Marián Hatala: O nahote ako metafore tela** (47, s. 19)
 - Sparťania (...) bojovali v červených chitónoch, aby nebolo vidieť, že sú zranení a krvácajú.
- **Blažej Pánik: Zrážka svetov? Veď je to protióné!** (48, s. 5)
 - **Charles Alexis de Tocqueville**
 - (...) pre zlý režim nastávajú najkrušnejšie chvíle vtedy, keď sa pokúša stať lepším(...).
- **Jozef Šebest: V Tatrách sa nič zvláštne nestalo** (48, s. 13)
 - Človek je faktorom, ktorý je súčasťou prírody. Ťaží z nej a pretvára ju v princípe rovnakým spôsobom ako iné druhy, hoci vo väčšej miere. Líši sa len jediným: žiadny iný tvor nechce prírode rozkazovať, aký má byť ten správny smer jej vývoja. Preto je scestné vzájomné obviňovanie sa lesníkov a ochranárov ohľadom toho, ako mal a má vyzeráť tatranský les. Jednoducho, bol taký, ako ho príroda (a jej súčasť človek) vytvorila, a bude taký, aký ho príroda (a v rámci nej aj my) vytvorí. Špekulácie o tom, čo je prirodzené a čo nie, sú scestné. Prirodzené bude totiž všetko, čo vytvoríme – sme totiž súčasťou prírody.
 Mali by sme byť múdrymi správcami a starať sa o to, čo je v našich silách (a tým aj kompetencii), nemali by si privlastňovať práva, ktoré nemáme.
 Napríklad s múdrosťou Stvoriteľa rozhodovať o tom, čo je pre prírodu dobré a čo nie.

- **Ján K. Balázs:** *Sekularizácia – hrozba alebo šanca?* (48, s. 17)

- Sekularizácia je pre kresťanstvo a cirkev zbaviť sa nesprávnych identifikácií. Je šancou učiť sa zrelým spôsobom viesť dialóg. Ak nás sekularizácia privádza k pluralite, potom to znamená výzvu porozumieť tejto pluralite, vnímať ju ako hodnotu a akceptovať ju. Dnešný svet je tak výzvou na hlbšie vnímanie znamení čias, na načúvanie svetu a človeku. Pre kresťanstvo a cirkev je tiež výzvou zrozumiteľným spôsobom a jazykom formulovať svoje presvedčenia a vyznávané hodnoty. A nanovo premyslieť reč o Bohu. Kto je však zástancom života bez konfrontácie, bez zneisťujúcich otázok a rovnocenného dialógu, bude brojiť proti sekularizácii a svet nazve zlým.
- Sekularizácie ako dynamický spoločenský proces sa (...) stáva výzvou a šancou pre zrelý život v spoločnosti, ktorá stojí pred úlohou dospieť. Celý novovek volá po dospelosti. Sekularizácia tak vytvára svetský priestor, ktorý je práve tým priestorom, v ktorom celá spoločnosť a v nej aj kresťanstvo a cirkev majú a môžu dospieť.